

Література

1. Постанови Кабінету Міністрів України від 11 травня 2006 року №659 «Про внесення змін до переліку послуг, що належать до побутових і підлягають патентуванню».
2. Статистичний щорічник України за 2006 рік.
3. Галузевий класифікатор ГК 201-01-2001 «Класифікація послуг і продукції у сфері побутового обслуговування».
4. Організація і технологія надання послуг: Навч. посіб. / За ред. В. В. Апопії / Апопій В. В., Олексин І. І., Шутовская Н. О., Футало Т. В. – К.: ВЦ «Академія», 2006. – 312 с. (Альма-матер).
5. Виноградова М. В., Панина З. И. Организация и планирование деятельности предприятий сферы сервиса: Учебное пособие для студ. вузов спец. «Сервис». – М.: Дашков и К, 2006. – 464 с.
6. Соловьев В. Н. Управление предприятием бытового обслуживания: Учебник для вузов. – М.: Легпромбитагиздат, 1990. – 192 с.
7. Федцов В. Г. Культура сервиса: Учебно-практ. пособие.– М.: «Издательство ПРИОР», 2000. – 208 с.

Надійшла 22.05.2009

УДК 338.24

Г. Г. САВІНА, О. І. ЗАЙЦЕВА
Херсонський національний технічний університет

ГАРМОНІЗАЦІЯ ІНТЕРЕСІВ ПІДПРИЄМСТВА В КРИЗОВИХ УМОВАХ ЯК ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Представлено гармонізовану систему моніторингу економічної безпеки підприємства, яка дозволяє своєчасно забезпечити керівництво достовірною інформацією, визначити небезпечні фактори впливу зовнішнього і внутрішнього середовищ, з метою їх активного попередження, швидкої локалізації та ліквідації.

There has been presented a harmonized monitoring system of the enterprise ecological safety, which allows to ensure in time controlling the reliable information, to determine the dangerous factors of the influence of the outside and inside environments, with the purpose of their active prevention, fast localization and liquidation.

Постановка проблеми. В умовах глобальної кризи діяльність підприємств потребує не лише забезпечення їх ефективного функціонування, але й розробки такої системи управління, при якій зміна факторів зовнішнього середовища істотно не впливала б на реалізацію соціально-економічних інтересів суб'єктів господарювання. Недостатня увага до проблем забезпечення соціально-економічної безпеки підприємств призводить до неусвідомлення керівниками головних чинників і джерел загроз соціальним та економічним інтересам підприємства і як правило неадекватну реакцію на них. Тому дослідження визначених питань є своєчасним, важливим та актуальним.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Значний внесок у дослідження безпечного функціонування підприємств здійснили відомі зарубіжні вчені: П. Друкер, Т. Клейнер, А. Одинцов та інші [1, с. 11; 2, с. 45, 3, с. 113]. На актуальність цієї проблематики наголошено у працях вітчизняних вчених: С. Покропівного, В. Микитенко, Г. Козаченко [4, с. 175]. Зусиллями провідних науковців визначено інституційно-правові та економічні засади безпеки підприємств, окреслено принципи та напрями вдосконалення систем економічної безпеки, розроблено теорію стійкості підприємств, але питання безпеки реалізації соціально-економічних інтересів підприємств в кризових умовах ще повністю не висвітлені.

Тому метою написання статті є формування методичних рекомендацій зі створення системи моніторингу інтересів підприємства у зовнішньому і внутрішньому середовищах як основи забезпечення його соціально-економічної безпеки.

Результат дослідження. Соціально-економічна безпека підприємства є комплексним поняттям і пов'язана не тільки з внутрішнім станом самого підприємства, а й з впливом зовнішнього середовища і його суб'єктів, з якими підприємство взаємодіє. У зв'язку з цим можна стверджувати, що стан соціально-економічної безпеки підприємства відображує узгодженість та збалансованість соціально-економічних інтересів підприємства та інтересів зовнішнього оточення. Таким чином, ретельної уваги заслуговує думка розгляду соціально-економічної безпеки підприємства під кутом гармонізації у часі і просторі внутрішніх інтересів підприємства з інтересами пов'язаних з ним суб'єктів зовнішнього середовища [4, с. 87].

Запропоноване розуміння соціально-економічної безпеки підприємства дозволяє стверджувати, що воно знаходиться у стані безпеки, якщо його внутрішні соціально-економічні інтереси (соціальне, кадрове, фінансове, ресурсне, технологічне та інформаційне забезпечення) гармонізовані і позитивно впливають на інтереси суб'єктів зовнішнього середовища – держави, місцевих органів управління, постачальників, споживачів, конкурентів, інших суб'єктів інфраструктури ринку. Вплив інтересів окремих підприємств на зовнішнє оточення повинен мати соціальну спрямованість і формувати в них почуття цілісності та

відповідальності за розвиток регіону і країни в цілому. Перш за все слід визнати, що основною метою підприємства не повинна бути тільки максимізація прибутку. Хоча таке припущення стійко укріпилося у свідомості багатьох підприємців не тільки завдяки їх егоїстичним інтересам, але й нашому законодавству: в Законі України “Про господарські товариства” відзначається, що вони створюються з метою одержання прибутку.

Однак, світовий досвід доводить, що є багато підстав для визнання головними інших цілей. Турбота не тільки про сьогоденні інтереси, а й майбутні потребує максимізації ринкової вартості підприємства. Необхідність враховувати інтереси різних категорій споживачів, постачальників, власників, працівників підприємства, примушує турбуватись про збереження робочих місць, високий рівень заробітної плати та інші соціальні показники. Таким чином, головна ланка господарства – підприємство має бути орієнтованим на досягнення результатів, які мають суспільну значущість.

Стратегія підприємства у взаємовідносинах із суспільством може бути пасивною, коли підприємство займається виключно бізнесом, але виконує вимоги суспільства в якості обмежень власних дій і активною.

У соціально орієнтованих підприємств позиція у взаємовідносинах із суспільством активна, керівництво приєднується до суспільства у пошуках майбутньої розумної основи існування підприємства та його участі у формуванні соціально-економічної інфраструктури країни та окремих територій, тим самим знижуючи ступінь невизначеності оточення і його небезпечного впливу на підприємство.

Гармонізації інтересів підприємства з інтересами взаємодіючих з ним суб'єктів зовнішнього оточення можна досягти через створення системи моніторингу соціально-економічної безпеки (рис.1).

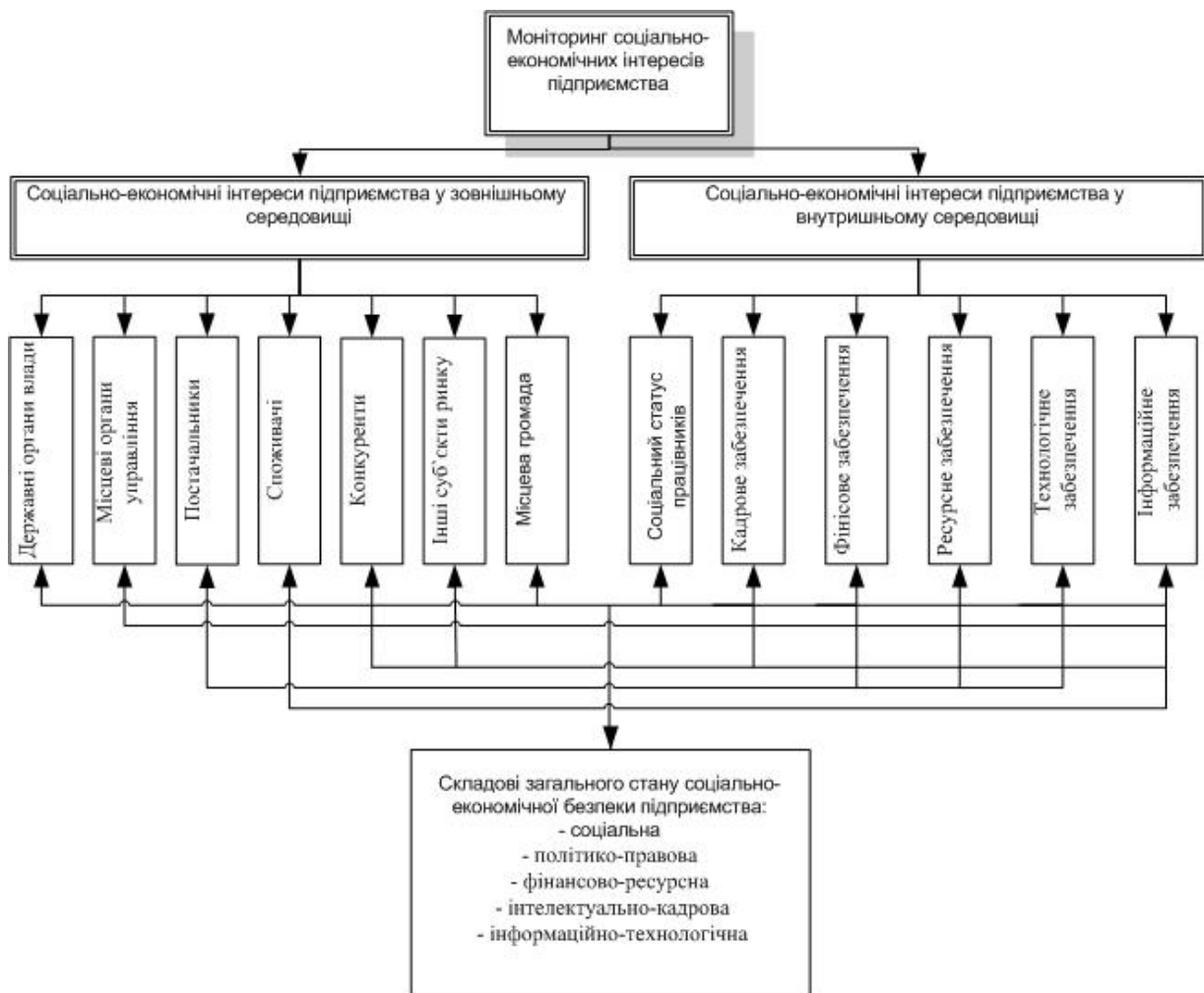

Рис. 1. Схема забезпечення економічної безпеки підприємства через системний моніторинг інтересів підприємства

В якості структурних складових гармонізованого показника зовнішньої і внутрішньої соціально-економічної безпеки підприємства були визначені наступні: соціальна, політико-правова, фінансово-ресурсна, інтелектуально-кадрова, інформаційно-технологічна.

На думку авторів, особливо слід звернути увагу на соціальну складову безпеки підприємства, тому що вона, на жаль, лишається поза увагою в економічних дослідженнях.

Так, моніторинг соціальних інтересів підприємства у зовнішньому середовищі повинен бути спрямованим, по-перше, на соціальні деформації (стрімке соціальне розшарування, збіднення широких верств населення, руйнація трудового потенціалу суспільства), які детермінують загрози неприпустимого відхилення від траєкторії послідовної реалізації національних інтересів. По-друге, соціальні проблеми в умовах кризи набувають такого гострого характеру, що призводять до різкого зростання соціально-політичної напруженості як в окремих регіонах, так і у державі в цілому. По-третє, соціальні деформації унеможливають не тільки розбудову в Україні соціально орієнтованої ринкової економіки, а й взагалі утвердження ефективної економіки і навіть досягнення економічної стабілізації.

Національна безпека та соціально-економічна безпека підприємства тісно пов'язані та взаємозалежні, взаємно визначають одна одну. З одного боку, забезпечення соціально-економічної безпеки підприємств неможливе тільки власними силами, без створення, регулювання і підтримки державою сприятливих для цього умов, з іншого боку – забезпечення національної соціально-економічної безпеки неможливе без зусиль підприємств по досягненню стабільного ефективного господарювання і прогресивного розвитку. І, безумовно, зростання кількості підприємств із високим рівнем безпеки буде сприяти зміцненню соціально-економічної безпеки України.

Проте, відображення змісту соціальної безпеки підприємства як складової частини системи національної безпеки на сьогодні, показує лише її основні орієнтири. Оскільки, відсутні теоретико-методологічні розробки щодо визначення співвідношення між соціальними інтересами окремих підприємств і соціальними загрозами їхнього функціонування в системі національної і регіональної безпеки. Відсутня систематизація показників та індикаторів соціальної безпеки, визначення їх критичної межі на рівні окремих підприємств, регіонів, держави.

Таким чином, загальний стан соціально-економічної безпеки підприємства (СЕБП) можна визначити через комплексний показник (індикатор) сукупності значень структурних складових зовнішньої і внутрішньої безпеки з урахуванням їх вагових коефіцієнтів. Значення рівню соціально-економічної безпеки підприємства може змінюватися 0 до 1. 0 ідентифікує найгірше значення показника, зростання показника та його наближення до 1 свідчить про покращення діяльності підприємства. Для того, щоб дати відповідь на те, яка складова соціально-економічної безпеки підприємства потребує першочергового удосконалення або забезпечення ресурсами, рекомендується спочатку визначити індикатори за кожним напрямом безпеки і управляти ними на основі відхилень від порогових значень у центрах відповідальності, а потім визначити комплексний показник СЕБП.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Створення гармонізованої системи моніторингу інтересів підприємства і визначення комплексного показника соціально-економічної безпеки підприємства дозволить своєчасно забезпечити керівництво адекватною, достовірною інформацією, визначити небезпечні фактори впливу зовнішнього і внутрішнього середовищ, з метою їх активного попередження, послаблення, швидкої локалізації та ліквідації.

Література

1. Азаев Г. Л., Челенков А. П. Конкурентные преимущества фирмы / Государственный институт управления, Национальный фонд подготовки кадров. – М.: ОАО Типография «Новости», 2000. – 256 с.
2. Антонюк В. С. Региональный экономический кругооборот и его воздействие на переметры макроэкономического равновесия // Финансы и кредит. – 2000. – № 9. – С. 42 – 52.
3. Друкер П. Ф. Рынок: как выйти в лидеры. Практика и принципы. – М., 1998. – 412 с.
4. Козаченко Г. В., Пономарьов В. П., Ляшенко О. М. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: Монографія. – К.: Лібра, 2003. – 280 с.
5. Судакова О. І. Формування системи управління економічною безпекою підприємства // Економіка: проблеми теорії та практики. Зб. наук. пр.: Вип. 231: В 9 т. Том VIII. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2007. – С. 1652 – 1661.

Надійшла 23.05.2009